

MARGUTIS

KAUNAS — 19 METŲ BUVO LIETUVOS LAIKINOJI SOSTINĖ

VASARIS-FEB. 15, 1942

VOL. XV. No. 3

Kaina 10c.

MARGUTIS

Published semi-monthly on the
15th and the 30th

ANTANAS VANAGAITIS
Editor-Publisher

Entered as second-class matter at
the post office at Chicago, Illinois
May 16th, 1928, under the act of
March 3rd, 1879. SUBSCRIPTION
PRICE \$2.00 per year, 10 cents per
copy. The publisher assumes no
responsibility for return of un-
solicited manuscript.

MARGUTIS, 6755 S. Western Ave.
Chicago, Ill.
Phone GROvehill 2242

Adv. Antanas A. Olis
Adv. R. A. Vasalle
Adv. A. Lapinskas
134 North La Salle Street
Room 1308
Telephone RANDolph 0332
CHICAGO, ILL.

Phone CANal 6122

DR. S. BIEŽIS, M. D.
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

2201 West 22nd Street
Valandos: nuo 1—3 ir 7—8 vakare.
Seredomis ir Nedėl. pagal sutartį
Rez. 6631 So. California Ave
Telephone REPUBLIC 7883

Phone CANal 6122

DR. S. JAKUBS, D. D. S.
DENTIST

9:30 A. M. 12 A. M.
1—5 P. M. 6—8 P. M.
2201 West 22nd Street
Residence 2850 West 40th St.
Res. Phone LAFayette 7383

Office Tel. HEMlock 5524
Emergency: Call MIDway 0001
Res. Tel. HEMlock 1643

Dr. Albert J. Valibus
PHYSICIAN and SURGEON

Valandos:
Nuo 1 iki 3 ir nuo 6 iki 8 val. vak.
2408 W. 63rd St.

REAL ESTATE
NAMŲ STATYMO KONTRAKTORIUS
JOHN PAKEL

JOHN PAKEL

Statau visokios rūšies naujus na-
mus ant lengvų mėnesinių išmokė-
jimų. Darau viską taisymo darbą
be jokio cash įmokėjimo ant leng-
vų mėnesinių išmokėjimų. (Išgau-
nu geriausį atlyginimą iš Fire
Insurance Kompanijų dėl taisymo
apdegusių namų). Darau paskolas
ant naujų ir senų namų ant lengvų
mėnesinių išmokėjimų nuo 5 iki 20
metų. Reikale kreipkitės prie

JOHN PAKEL

Insurance and Loans
6816 S. Western Avenue
Phone Grovehill 0306

Antanas B. Petkus

Dvi Naujos, Moderniškos Koplyčios
Pagrabams

Viena: Chicago, Ill. — 6812 So. Western Ave.
GROvehill 0142

Antra: Cicero, Ill. — 1410 South 50 Avenue
CICero 2109

Puikus patarnavimas laidotuvėms. Dar puikesnės kop-
lyčios šermenims. Reikale, kreipkitės į laidotuvių direktorių
ANTANĄ B. PETKŲ.

MARGUTIS

Foremost Lithuanian Journal
of Music, Folklore and
Humor.
— Synchronized With —
Outstanding Radio Programs
Covering Homes of a Million
Lithuanians.

Lietuvos Laisvės Stovyla
Vytauto Didžiojo Muziejaus Aikštėj, Kaune.

VASARIO 16 LIETUVIŲ TAUTAI

Vasario šešioliktoji kiekvienam lietuviui svarbi, ir kiekvienas lietuvis ją garbingai mini prisimindamas kokią reikšmę davė lietuviui ir lietuvių tautai. Lietuvių tauta laukė kada išauš ta Vasario 16-toji, kada lietuvis galės elgtis ir šeiminkauti savo tėvynėje kaip jam geriau. Kada jis galės šviestis ir nokyti savo kalboje, kada jis galės kultūrinti laisvos Lietuvos gyvenimą ir pramonę.

Išaušo Lietuvai aušra — laisvės aušra, kurią vergovėje mūsų dai-

niai ir poetai, savo dainose reiškė liūdėsį, viltį ir nenugalimą troškimą laisvam Lietuvos plotui. Jų troškimai išsipildė, o drauge ir visų lietuvių, Lietuva tapo laisva! O tas įvykis 1918 m. vasario 16 d. Kiek tada lietuvių širdžių pradėjo smariau plakti laisvam gyvenimui, kiek džiaugsmo ašarų išriedėjo, kai nušvito Lietuvai laisvės rytas.....

Vasario mėnesyje Europos žemėlapyje, atnaujintomis ir ištikimųjų tautos sūnų krauju dažytomis raidėmis šviti ir LIETUVA. Taigi, vasaris yra ne tik Lietuvos nepriklausomybės atstatytojas, bet ir liudininkas pirmųjų nepriklausomybės aukų. Niekados lietuvių tauta ne-

gali pamiršti, kad vasario 9 d. žuvo mūsų pirmasis kareivis Povilas Lukšys, o vasario 13 d. I pulko vadas karininkas Antanas Juozapavičius. Tai pirmosios ir garbingosios, kraujo ir gyvybės skirtos, didžiajam lietuvių tautos idealui nuojos sūnų. O toliau sekė eilė tūkstančiais, vedamų to paties tikslo tėvynės nepriklausomybės, laisvės, garbės ir gerovės.

Krikščioniškajam pasauliui yra didi ir garbinga Kristaus prisikėlimo šventė — Velykos. Kiek susikaupimo ir pagarbos kyla jo garbei iš tikinčiųjų jausmų. Gi mums lietuviams savo tautinio susipratimo dėliai, Vasario 16-toje tėvynės prisikėlimo šventėje, turi pakilti jausmas ir kitai privalomajai užduočiai Tėvynės meilės ir jos karžygių pagarbai.

Mielas lietuvi, jei stovėjai kada Lietuvoje už laisvę žuvusių karių kapuose, ir matei ilgose eilėse nustatytų baltų kryželių, tau prieš akis stovėjo, tai jaunųjų tautos sūnų paminklai, kurie savo jauna energija, jauną vos pražydusį gyvenimą, dėjo ant tautos aukuro, kad tik jos laisve atpirkti, kad tik prašalinti svetimus globėjus, kurie niekados pavergtai tautai, geresnio gerbuvio neteikia, bet negailestingai spaudžia kaip medžiaginiai taip dvasiniai.

Tad ką gi mums įsako vasario 16-toji ir tie kilnadvasiai nepriklausomybės karžygiai šių dienų Lietuvos likime. Mažiau partinių ginčų, bet daugiau, taktingo sutarimo pasiryžimo. Mes turime būti aktینگame budėjime, lygiai taip kaip anų metų lietuviai, kad Lietuva vėl garbingai sušvitėtų Europos žemėlapyje. Taigi visi kaip vienas pasisėmę vasario 16 d. minčių, naujų jėgų, naujos energijos, padedami dirbti ir budėti Amerikos nepriklausomybei, nepamirškime pasiųsti kilnesnio pasiryžimo jausmą į rytų šalelę, laisvo ryto trokštančiai tėvynei.

B. Gediminas.

LIETUVIŲ TAUTINĖ INTEGRACIJA

Pagrindinis mūsų tautos patrauklumas, be abejo, yra mistinis savitos kilmės patrauklumas. Lietuvis jaučiasi lietuviu dėl to, kad kilęs iš savo aplinkumai bendros padermės.

"Lietuviais esame gimę, lietuviais norime ir būt" — tais žodžiais gerai atspėjo dr. Sauervernas lietuvių tautinės integracijos esmę.

Ir kalbos nustojęs lietuvis dar ilgai gali jaustis lietuviu, tačiau kalbos nustojimas iškraipo jo tautybę, kuri vis dėlto ilgainiui yra linkusi pasikeisti.

Apie teigiamų potraukių rūšis, potraukių, kurie lietuvius suburia į vieną tautą, maždaug galima pasakyti tą patį, kaip ir apie vokiečių tautą: tautą jungia visokiausi potraukiai, tik, deja, pas lietuvių tie saitai nėra per stiprūs. Pats pagrindinis sentimentas — kilminis potraukis į savo tautą, kaip ir visi kiti savumo potraukiai, gal būt, yra ne iš mažųjų. Lietuvis natūraliai myli saviškius, savo kalbą ir viską, kas sava.

"Ne tai, kad jis būtų patrijotas koksai,

Kaip kad šandie išmano vyrai mokslus ištyrę,

Bet taip jis jau rado, taip kalbėjo tėvai,

Taip jam rodės, kad Dievas jam tą kalbą paskyręs"...

Taip Maironis apibūdina Rainio natūralią meilę savo tėvų kalbai. Tačiau natūralusis savybės potraukis lietuvių mažai išugdytas į kultūrą. Priešasčių yra daug. Atkritus nuo tautos bajorijai, atkriti ir platesnis savo istorijos pažinimas, o sava istorija labiausiai sukelia mistišką savybės potraukį. Galbūt, ir mūsų istorija, rašoma naudojantis svetimais šaltiniais, daug ko neturi, kas tautos konsolidacijos požiūriu turėtų didelės reikšmės. Kas būtų patrauklesnio, svetimi šaltiniai, galimas daiktas, nutyli, o sutirština tai, kas nepatrauklu. Istorijos klausimas, be abejo, yra spręstinas istorikų specialistų, tačiau dėl kai kurių monografių, kyla mintis, ar nenustoja praktiškos vertės mūsų pačių istorija, rašyta Narbuto, Daukanto ir visų romantikų. Kažin, ar iš viso esama tiesos, kuri būtų be subjektyvumo priemaišų, o jeigu tokia ir yra, tai ar ji nėra nustojusi sielos ir dėl to savo gyvybinės vertės? Ar poetinė intuicija nevaidina jokio vaidmens istoriologijoje,

istoriografijoje ir istoriosofijoje? Neturiu jokios teisės kritikuoti, bet susidarė įspūdis, kad kartais mes mėgstame savo istorijos puslapius ir pajudinti.

Gana nevienodai suprantamas klausimas, ar religinis sentimentas lietuvių tautoje susijęs su tautiniu sentimentu, ar ne? Iš vienos pusės nurodoma, kad krikščioniškoji religija, eidama per lenkus dvasininkus, buvo ir liko lietuviams ne tautinės konsolidacijos, o jos priešingu elementu. Tačiau lietuvių patyrimas užsieniuose leidžia daryti griežtai priešingas išvadas. Katalikų bažnyčia labiausiai įkonservuoja lietuviuose tautinį jausmą. Ir vienas lenkų pareigūnas skundėsi, kad Vilnaus krašte ddžiausi lietuvių vybės palaikytojai ir net atgaivintojai buvo lietuviai dvasininkai. Man asmeniškai atrodo, kad religijos nustojimas, religijos, kuri tėvams buvo sava, su jais suaugusi, jau yra patriotizmo sužalojimas. Jei brangi savo tėvų kalba, tai turėtų būti brangi ir jų religija. Greičiausiai, reikia tarti taip: tėvų religija yra lietuviui savumo jausmas. Jeigu jis turi ir kitų stiprių savumo potraukių, kurie jį atskiria nuo lenkybės ar vokiečių, tai religija yra teigiamas tautinis veiksnys. Jei kiti savybės potraukiai silpni, tai religijos potraukis juos nustelbia, ir žmogus, tapęs lietuviu, abejingu, kartu nukrypsta ir į stambesnius religinius objektus — lenkų ar vokiečių religingąsias bendruomenes.

Žinoma, religija yra sąžinės reikalas, ir į ją, ar nuo jos, negali nukreipti jokie utilitaristiniai motyvai, tačiau jei kas mano, kad šiuo laiku religingumo naikinimas patarnauja tautybei, tai, atrodo, klysta.

Lietuvos žemė yra svarbus lietuviško jausmo objektas. Sava žemė traukia lietuvi, kur jis bebūtų. Kažin, ar galima įsivaizduoti lietuvi, kuris liktų mylinčių savo tautą lietuviu, bet nustotų mylėjęs Lietuvos žemę.

Sava kultūra, savi papročiai, kaip mistinio potraukio objektai, bent šiuo laiku nevaizdina didesnio vaidmens, tačiau liaudies senoviškasis menas dvelkia kultūriniu originalumu ir suteikia mums individualumo požymį. Gėrimės lietuviškais tautiškais rūbais, bet jie nenešiojami taip sau, kada nėra pareigos. Atrodo, ar neklystama tautinius rūbus laikant buvusios žemosios klasės mada. Šių rūbų kompozicija, rodos turėtų įtikinti, kad jie yra

ne žemos kultūros padaras. Ypač dainose gausiai apdainuojami aukšti tėvelio dvarai, margi sakalai, risti žirgai — visa tai jokių būdu nesiderina su paskutiniųjų baudžiamosios laikų skurdžia lietuvių ūkininko buitimi. Galima būtų teigti, kad lietuviškas liaudies menas arba kūrėsi dar tais laikais, kada lietuvis ūkininkas dar nebuvo baudžiamosios suvaržytas, arba tasai menas yra ne kaimo, o aukštesnių socialinių klodų kūryba.

Pirmąsiais tautinio meno pamėgimas būtų dar viena tautiškos konsolidacijos gija. Žinoma, meno pamėgimas, kaip ir religija, yra dalykas, kurio neįsakyti. Visoks priverstinumas čia veikėtų tik neigiamai. Tačiau pamėgimas neturi būti nei slepiamas, nei slopinamas, bet ūgdomas.

Lietuvoje ypatingai opiai juntamas mistinis patraukimas į autoritetą. Lietuvis nėra linkęs pripažinti autoriteto tam, kuris yra kilęs iš jo aplinkos. Kur kas lietuvis daugiau linkęs aprioriškai pripažinti autoritetą svetimam. Ir autoritetą sukurti negalima įsakymo keliu, tačiau sąmoningam žmogui dera autoritetą branginti, o ne griauti. Blogai, stačiai taip pat žalinga, kaip materialinė korupcija, jei neprasmingai žeminamas autoritetiškumas, nes tokiu būdu žeminamas ir visos tautos orumas.

Greta mistinių lietuvių tautos vertybių, kurios reikalingos tauso-jimo ir ugdymo, ne mažiau svarbos yra ir tiesioginės vertybės. Vienos ir kitos sukaupia tautos patrauklumą ir išlygina jo veikimą. Be to, kad dalykai turi objektyvią vertę, reikia žinoti ir subjektyvios vertės vaidmenį. Jei statome sau tautos konsolidacijos idėją, tai turime gerai pažinti ir tuos psichinius reaktyvus, kurių mūsų tautoje yra daugiausia. Tatai nereiškia, kad reikia kalbėti ar daryti tik tai, kas daugumai labiausiai patinka. Bet reikia mokėti suprasti, kad tokiai psichinei padėčiai esant, gali geriausiai patarnauti tiek kaip objektyvi, tiek kaip subjektyvi vertybė.

Kaip dailiojo meno menininkas randa kūriniai medžiagos visokiame aplinkoje, taip ir sociologiniam menui pritaikyti yra medžiagos visur, kur yra žmonijai. Lietuviai, rodos, jokių būdu nėra medžiaga iš blogųjų. Tačiau ji dar nėra gerai išstudijuota. Kai kam jau atrodo surasta metodai, visai tinkami gyvenimui tvarkyti išeinant iš esamų medžiaginių ir psichinių sąlygų. Bet daug kur tokių metodų dar trūksta. Sakysme, socialinės politikos

klausimais, turime geras gaires konstitucijoje ir gyvenimiškai kas kartas artėjame prie teisingo, psichinės ir materialinės aplinkybės atitinkančio klausimų išsprendimo, bet dar nesame išstudijavę esamos padėties ir neturime tikslaus plano. Dar tvirtas žingsnis į priekį socialinėje srityje turėtų sustiprinti lietuviškos bendruomenės konsolidaciją. Jeigu pasisektų tinkamai išspręsti plačią neturtingųjų sluoksnių būklę taip, kad jiems visuma, o jie visumai būtų maksimalinė vertybė, tai tautos patrauklumas ir konsolidacija žymiai padidėtų, nes interesas ir lietuvių psichikoje vaidina tam tikrą vaidmenį.

Realijų tautinės bendruomenės pagrindų eilėje yra ir tos aplinkybės, kurios lietuvių išskiria iš kitų tautų. Kiekviena tauta, rūpinamasi savimi, kartu susiduria su kitomis tautomis ne tik kaip bendradarbė, bet ir kaip konkurentė.

Tokioje situacijoje žmonių padermė, nesusikonsolidavusi į organizuotą vienetą, yra bejėgis kitų malonės ar nemalonės objektas.

Deja, ne visi supranta, kad sava tautinė bendruomenė, tiek valstybės, tiek kitokiose savo pasireiškimo srityse, yra neįkainojamai didelė ne tik idealinė, mistinė, bet ir interesų vertybė. Jei lietuvių tautą aktyviai destruktuoja vienas ar kitas kaimynas, varydamas nutautinimo akciją, tai negali būti nepastebėta, jog tatau daroma ne tam, kad lietuvis būtų išaukštintas, o tam, kad jis nustojęs savo tautinės organizacijos ir tautinės bendrybės, būtų pažemintas gyvenimo vertybių dalybose. Tas pažeminimas gali būti ne visuotinis, su šio kiomis tokiais išimtimis, bet neišvengiamas. Ne tik kad niekas su pagarba neminėš nei tautinio prozelito, nei jo tėvo, nei jo genties vardo, bet ir materialiniu požiūriu jis bus sodinamas pačiame stalo gale, jeigu jis tikrai bus negrįžtamai nutolęs kilminį kamieną. Pirmesnėse vietose jis niekada nebus kenčiamas, nebent vogčiomis savo vardą ir praeitį nusišleptų. Gyvenimiškai žiūrint visa tai yra labai aiškus dalykas. Žmonės nuolatos tarpusavyje lenktyniauja. O lenktyniuodami jie nevengia panaudoti visų konkurento silpnųjų. Neabejotina, kad ir tautinis prozelitizmas nevertinamas kaip stiprybė. Tai, be abejo, pajunta ir visi tie kilminiai lietuviai, kurie leidžiasi atplėšiami nuo savo kilminės tautos kamieno.

Tai, tauta kaip socialinė aplinkuma, yra ir interesinė vertybė.

Tautą jungia ir atskiri asmeni-

niai potraukiai, apie kuriuos kalbėjome. Žmogaus draugystė su žmogum, nesudrumsti santykiai aplinkumoje, dargi estetinė publikos išvaizda, sudaro vis daugiau tarpusavių saitų, kurie faktiškai yra ir tautiniai saitai.

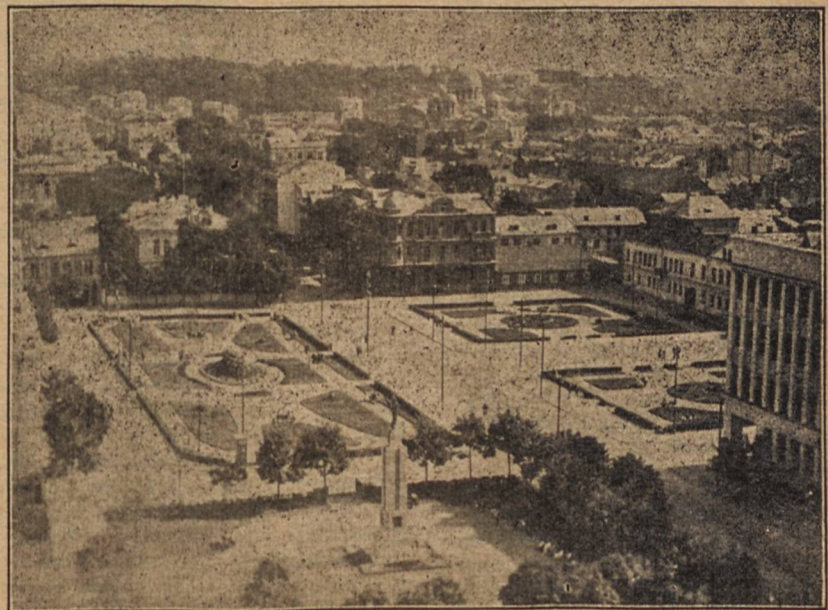
Nesunku pastebėti, kad ir lietuvių tautos atžvilgiu žmogaus tautinėje gravitacijoje sprendžiamą vaidmenį vaidina ne tik kokybinė, bet ir kiekybinė pusė. Matome, kad tam tikroms aplinkybėms susidėjus, vienas brolis save laiko lenku, kitas gudu, trečias lietuviu. Juos visus su tomis tautomis saisto beveik tie patys kokybiniai saitai, bet jų atskirų potraukių potenciala nevienoda ir dėl to išvados nevienodos. Vieno siela susijusi labiau su lietuvių istorinėmis aspiracijomis, kito gal su lenkų mesianizmo idėja, trečio su gudiškos gyvenamosios vietos keliu savo sentimentu ir tatau nulemia sielų gravitacijas į tą ar kitą tautą.

Iš to galima daryti dar vieną išvadą, kad ir pats priklausymas tautai dar ne viską pasako. Svarbu ir priklausymo laipsnis. Nemaža yra žmonių, kurie įsijungia į tautą dėl mechaninių aplinkybių. Čia verčiasi, čia gyvena, toks jis yra. Jei bus perkeltas į kitą vietą, į kitas aplinkybes, jis nustos savo tautiniu požymiu taip greit, kaip greit galės prisitaikyti nau-

joms aplinkybėms. Toji žmonių dalis tautinės bendruomenės atžvilgiu yra gyvasis inventorių, nes jie nesudaro tautinio subjekto, o tėra aplinkumos objektai.

Dar pažvelkime į tai, kas žmogų nuo žmogaus atstumia ir į to atstūmimo vaidmenį tautoje. Kad atstūmimas sukelia antipatiją ir neapykantą, tatau yra aišku. Bet ne taip ryšku, kiek tatau atsiliepia į tautinę konsolidaciją. Trumpai pažvelgę pastebime, kad potraukis prie grupės smarkiai mažėja, kai tik joje yra vienas kitas antipatiškas asmuo. Be abejo, ir tautiniai saitai silpnėja dėl kiekvieno vado, kilusio tautos viduje. Didžiojo karo metu Rusija pralaimėjusi mūsų dar ir dėl to, kad vadai viens kito nekentė ir viens kitam linkėjo nepasisiekimo. Psichologinėje tikrovėje tai nėra negalimas daiktas. Neapykantos įprotis tautos gyvenime yra pavojingas elementas, ir tas, kas klastingai skleidžia neapykantą, vargu bau gali turėti kokį įtikinantį pasiteisinimą tautos reikalų atžvilgiu.

Skaidymasis į vienokias ar kitokias grupes tautos viduje, kartais neišvengiamas, bet reikia turėti galvoje, kad jis turi blogų pusių, kelia antagonizmą. Tam blogiui pašalinti tėra veik viena priemonė — intelektualinio lygio kėlimas ir kėlimas.

Vytauto Didžiojo Muziejaus Aikštė, Kaune.

Čia yra ir Karo Muziejus prie kurio atliekama Lietuvos Vėliavos iškėlimo ir nuleidimo apeigos, invalidų karių.

Lietuvos valstybė kūrėsi iš tos tautinės gyvybės, kuri ruseno kaimė, tų laikų plačiausiame ir žemiausiame socialiniame klode. Tiek šis faktas, tiek įvairios kitokios sąlygos, kurias visi gana aiškiai supranta ar nujaučia, rodo kelią tautai sociališkai tvarkytis mažiausios klasinės diferenciacijos linkme, labiausiai rūpinantis plačiųjų masių gerove. Tačiau šio principo negalima suprasti vienašališkai. Nė kočia gerovė pakankamai necementuos tautos, jeigu jos necementuos mistiškai savybės potraukiai. Antra vertus, be plačiųjų masių gerovės, vien mistiškųjų saitų taip pat nepakanka. Tatai yra realybė, ir negalima sakyti, kad bloga realybė. Kiekvienam, kas yra dirbęs lietuvių tautos darbą iš idėjos, socialinėje politikoje visados yra patraukli plačių masių gerovės ir mažiausios diferenciacijos linkmė.

Iš kitos pusės, plačių masių gerovė, bent Lietuvoje, galima pakelti tik visuotinį mastą taikant, nes sukaupytų turtų iš viso neturime. Tatai veda prie to, kad visomis pastangomis turime kelti gamybą, racionalizuoti paskirstymą. Tam uždaviniui ir reikia panaudoti tą didžiąją istorijos dovaną, kurią turime nepriklausomybės vardu.

Šiandien tautos parodo ypatingą aktyvumą ne tik valstybių, bet ir tautų titulu. Tas aktyvumas, yra stichiškas. Mistiniai ir tiesioginiai potraukiai yra taip išsiskleidę, kad šiandien jie reiškiasi negirdėta jėga. Visa tautų biopsichinė galia įkinkyta organizuotam darbui arba žūt būtinei kovai.

Mums, kaip mažai tautai, kovos problemos yra kitokios, nei didžiosioms tautoms. Bet daug problemų turime panašių. Gyvas savumo supratimas, jėgingas veržlumas, tikslus klausimų išsprendimas, geras susiklausymas, griežtas vykdymas, tikslinga vykdymo eiga ir visa kita, kas reikalinga vaisingam darbui, šių laikų technikai ir organizacijai padedant gali duoti tiek materialinių ir dvasinių vertybių, kad jų užteks visiems. Jeigu tos vertybės būtų nuosaikiai vartojamos ir racionaliai skirstomos.

Pradinės energijos ir pasiryžimo tokiems tikslams mums teikia tas masinis ir moralinis kapitalas, kurį yra sudėjusi senoji praeitis, tautos atšamoninimo darbai, valstybės atkūrimas ir galop įgimta ir išugdyta meilė visam tam, kas kilmiškai, geografiškai ir dvasiškai yra sava.

Lietuvių tauta nori gyventi. Šiai

gyvybei tausoti, plėsti ir ugdyti yra aplinkuma: sava žemė, sava atmosfera, sava kalba, sava istorija, savi psichiniai kapitalai, ypač sava valstybė ir t. t. Visi tie veiksniai yra neįkainojamos reikšmės tautai gyventi ir tarpti, tik kai kurių materialinių ir dvasinių išteklių mastas

nedidelis. Todėl lietuvių tautos gyvenimas reikalingas rūpestingos vadovybės, visos vertybės reikalingos rūpestingo tausojimo.

J. Pikčilingis.

Vairas 1940 m. Nr. 2

L I Z D E I K O S

Garsus ir galingas buvo Lietuvos kunigaikštis Gediminas. Jis gyveno Trakuose ir iš tenai valdė visą Lietuvą ir daugybę gudų žemių, jų miesus Vitebską, Minską ir Smolenską.

Gediminas kartą buvo atvykęs pamedžioti į Neries ir Vilnios santaką. Čionai giriose slapstėsi didelis, puikiais ragais tauras. Senai jau medžiotojai buvo jį aptikę, ne kartą buvo ir užklupe, tik gudrus žvėris vis išsprukdavo. Pasakojimai apie gražųjį žvėrį pasiekė ir Trakus. Tauras parūpo pačiam didžiajam kunigaikščiui. "Gal laimė ne kam kitam, kaip man, lėmė nepaprastąjį taurą nukauti," — tarė sau Gediminas ir pasiryžo šio tauro pamedžioti.

Gavęs žinią, kad taurą matę santakyje, Gediminas su dideliu medžiotųjų būriu apsiutė tą vietą. Ilgai medžiojo, daug žvėrių prikovė, o gražiojo tauro nėra ir nėra. Gediminas buvo jau besirengęs šaukti medžiotuosius poilsio, tik štai ir sutinka arti Neries, ant kalnelio, nepaprasto gražumo taurą ir jį nuduria. Būta to paties tauro, kurio taip ilgai ieškojo.

Pailsęs bemedžiodamas, Gediminas negrįžo tuojau į Trakus, bet čia pat kėlė puotą. Ant to paties kalnelio ir nakvojo.

Pabudęs anksti rytą Gediminas šaukiasi gudriausius savo bajorus ir pasakoja jiems sapną, kurį tą naktį sapnavęs. Taigi matęs santakyje didelį šarvuotą vilką. Tas vilkas taip nepaprastai staugęs, kaip kad šimtas vilkų jo gerklėje būtų staugę.

Bajorai spėjo šiaip: vienas sakė — kaimynai lietuvius užpulsia, kitas spėjo marą, kitas — kitokias baisenybes. Gediminas klausė, galvą nulenkęs, ir matyti buvo, jog nė vienas jam aiškinimas neįtinka. Tik štai prisiartina vyriausiasis kunigas, senis Lizdeika.

Bajorai, nutilę, su pagarba traukiasi jam iš kelio. Didysis kunigaikštis kilsteria galvą ir nušvitusiu veidu sutinka dievų valios skelbėją, kurs žino gerai, kada Lietuvos valdovui jo patarimai reikalingi, ir reikale dažnai ir nekviečiamas ateina.

— Tavo sapnas, kunigaikšti, štai ką reiškia, — tarė Lizdeika: — Neris ir Vilnios santakyje įkursi stiprią pilį, kuri išgarsės visoje Lietuvoje. To nori dievai ir tavo sapnu mums savo valią reiškia.

Gediminas nudžiugo, taip sapną aiškintas, nes ir jam pačiam ta vieta labai tiko. Todėl liepė čionai pilį statyti.

(Bus daugiau.)

PERDĖTINIAI ILLINOIS VALSTIJOS FINANSŲ DEPARTAMENTE

Vasario 6 diena, įvairios valdiškos taksų įstaigos laikė demonstracijas Palmer House viešbutyje, kurių tikslas buvo supažindinti Chicagos advokatus kaip jos veikia. Demonstracijas surengė Chicago Bar Association.

Nuo valstijos finansų departamento demonstracijoje dalyvavo ir lietuvis adv. Antanas A. Olis, kuris eina tardytojo pareigas Chicagos sales taksų skyriuje. Paveikslas aukščiau

parodo adv. Olį, su kitais Illinois finansų biuro viršininkais. Sėdi, iš kairės: Olis, Russell Greenacre, George B. McKibbin, finansų direktorius; Harold J. Clark, tardymų viršininkas. Stovi, iš kairės, Theodore Perry, auditorių viršininkas, H. G. Miller, ir J. W. Huston, pastarieji du iš Springfieldo, Ill.

Kaip jau buvo pranešta, Chicagos republikonai pastatė adv.

Olį kandidatu į miesto teisėjus. Kandidatūrą priimdamas jisai pareiškė, — "Šio užgyrimo svarba yra tame, kad republikonų partija jau pripažįsta lietuvių kaip grupę, kuri privalo turėti savo žmones mūsų valdžios aparate. Kviečiu lietuvius dėti pastangas, parodyti, kad mes tą paramą įvertiname, ir kad mes sugebėsime dar vieną lietuvių išrinkti į miesto valdžią."

Balsuokime už adv. A. Olį!

Žinios-Žinėlės

16 Vasario sueina 15 metų nuo mirties lietuvių patriarcho dr. Jono Basanavičiaus. Dr. J. Basanavičius mirė Vasario 16 16 d., 1927 m., Vilniuje. Palaidotas Rasų kapinėse.

Mažutės Margučio dainininkės dainavo iš radio WHFC Margučio programoje, Vasario 8 d., 1 val. popiet. Mažutės gražiai padainavo, o jų programą vedė Birutė Ru-

dys, padeklamavo patriotiškas eiles. Solo dainavo Birutė Rudminas.

Chicagoje minima "16 Vasario" Ashland Boulevard Auditorium, sekmadienį, Vasario 15. Pradžia 2 val. popiet.

Pianistas M. Juozavitas, specialiai atvyko į dain. Jono Urbono koncertą, kuris buvo labai pasekmingas. M. Juozavitas taip pat praleido porą dienų pas Mr. ir Mrs. V. Bartz, kurie Vasario 7 d. minėjo

28 m. vedybinio gyvenimo sukaktuves.

Pianistė Birutė Nasvytytė, neseniai atvykusi iš Lietuvos, piano skambino iš WHFC radio stoties Margučio programoj ir dalyvavo dain. J. Urbono koncerte. Jos kuryba piano garsais suįdomino ir sužavėjo klausytojus.

PIRKITE APSAUGOS BONUS!

Vilniaus Konferencijos 25 Metų Sukaktuvės

Karo pradžioj Lietuvoje veikė tikrai viena organizacija — komitetas nukentėjusiems nuo karo šelpiti. Viena to komiteto dalis veikė savarankiškai Rusijoje. Be šelpimo darbo, komitetas ėmė rūpintis švietimo bei kultūros, o vėliau ir politikos reikalais. 1917 metais komitetas stengėsi sušaukti Lietuvos konferenciją, į kurią suvažiavę iš viso krašto atstovai pasisakyti svarbiais politikos klausimais, visiems tada labiausiai rūpėjo Lietuvos ateities klausimas.

Kol vokiečiams karo frontuose sekėsi, jie nenorėjo nieko kalbėti ir tartis su lietuviais Lietuvos ateities klausimais; jie patys ruošėsi tą klausimą saviškai išspręsti: prijungti Lietuvą prie Vokietijos, ir galas. Tačiau likimas kitaip lėmė. Karas tęsėsi, ir vokiečių pasitikėjimas savo jėgomis mažėjo, kartu mažėjo ir vokiečių puike ir godulystė. Kai į karą stojo ir Amerika, vokiečiai pasidarė žymiai sukalbesni.

1917 metų vasarą vokiečiai leido sušaukti Vilniuje lietuvių konferenciją, tačiau į konferenciją nariai turėjo būti kviečiami, bet nerenkami, nes karo metu rinkimų nesą galima daryti. Taip ir buvo padaryta. Buvo išsiuntinėta 264 kvietimai visuomenine veikla pasižymėjusiems asmenims; į konferenciją atvyko 214. Ūkininkai ir darbininkai sudarė daugumą. Buvo keletas ir dvarininkų, paskui — gydytojai, mokytojai, inžinieriai, advokatai, kunigai, prekybininkai, amatininkai, pramonininkai. Taip pat čia buvo žmonės ir įvairiausių partijų bei politinių įsitikinimų — nuo bolševikų iki pačių dešiniųjų.

Tačiau, nors ir toks margas konferencijos buvo sąstatas, konferencija Lietuvos politikos svarbiausiu klausimu buvo vieninga: konferencija vienbalsiai pasisakė už Lietuvos visišką Nepriklausomybę. Net bolševikiška frakcija su savo vadu Eidukevičium pasisakė už nepriklausomybę. Šitoks konferencijos vieningumas turėjo didelės reikšmės. Konferencijos išrinktoji Lietuvos Taryba, vykdydama konferencijos nutarimus, turėjo tvirtą pagrindą savo veikimui, žinojo ko siekti. Nors ir dvidešimties žmonių Lietuvos Taryboje buvo įvairių pažiūrų žmonių, tačiau jie sugebėjo 1918 metų vasario mėn. 16 dieną vieningai pasirašyti ir paskelbti Lietuvos Nepriklausomybės aktą; tą aktą pasirašė visi Tarybos nariai: Dr. J. Basanavičius, S. Banaitis, K. Bizauskas, Pr. Dovydaitis, M. Biržiška, P. Klimaitis, kun. Petrulis, kun. Mironas, D. Malinauskas, S. Kairys, kun. J. Staugaitis, kun. J. Šaulys, A. Smetona, S. Smilgevičius, J. Šernas, Dr. Šaulys, adv. J. Vileišis, J. Vailokaitis, S. Narutavičius ir A. Stulginskas.

Vilniaus konferencija tur būti buvo vieningiausia iš visų lietuviškų seimų, konferencijų ar suvažiavimų, bet kur įvykusių, kiek tai liečia Lietuvos Nepriklausomybės reikalą. Galimas daiktas, kad tą vieningumą buvo įkvėpusi žiauri ir nepakenčiama vokiečių okupacija. Visi troško iš tos okupacijos greičiau išsivaduoti.

Įdomu pažymėti, kad lietuvių tauta savo svarbiesiems reikams ginti parodė didelių gabumų ir vienybės. Sakysim, 1905 metais, rusų revoliucijos sūkuriuose, tikrai lietuvių tauta su-

gebėjo Vilniuje sušaukti Lietuvos Seimą. Taip pat tikrai lietuviai 1917 metų gegužės mėn. Rusijoje sušaukė Petrapilio Seimą. Taip pat tikrai vieni lietuviai sugebėjo ir vokiečių okupacijos metu Vilniuje sušaukti konferenciją.

1905 metais Vilniaus Seimas teisdrįso Lietuvai reikalauti plačios autonomijos, o po 12 metų, 1917 metais, jau visi lietuvių suvažiavimai reikalavo Lietuvai Nepriklausomybės. Kaip maža buvo vilties iš cariškosios Rusijos gauti autonomiją, taip dar mažiau vilties buvo iš keno nors malonės gauti Lietuvai Nepriklausomybę. Tačiau lietuvių tauta drąsiai, ryžtingai siekė aukšto tikslo — savo krašto laisvės — ir pasiekė tai. — 1942 metais jau minime šito didžiausio mūsų tautos laimėjimo 25 metų sukaktuves.

SANDARA

Tautinės Sandaros Organas.
Metams kaina \$2.00
Red. M. VAIDYLA
Adresas: 840 W. 33rd Str.
Chicago, Ill.

FOR DEFENSE

**BUY
UNITED
STATES
SAVINGS
BONDS
AND STAMPS**

ON SALE AT YOUR POST OFFICE OR BANK

B I R U T Ė

Siužetą parašė — Žemkalnis

Muzika — M. Petrauskas

(Tęsinys)

Trečiasai vaizdelis.

Nuo kalno eina procesija. Lizdeiką neša keturi aukininkai; pirma eina krivė pakėlęs lazdą; šalia jo — tėvūnas ir broliai. Paskui sostą — būrys vaidilyčių ir Birutė tarp jų viduryje. Toliau seka žmonės. Tuotarpu Zundšteinas pašnabžda kažin-ką l-ajam karžygiui; tasai išeina pro vartus ir netrukus vėl sugrįžta.

Vaidilytės (gieda).

Sesutėlės, lelijėlės,
Štai linksni naujiena.
Męs nespėjom, nedūmojom
Linksminties šiandiena.

Mus aplankė Laimės veidas:
Atleidė dievaitė
Naują, skaisčią vaidilytę,
Birutę mergaitę.

Pasididino būrelis
Žinyno mergelių.
Duok Perkūne naują žaibą
Atnaujint ugnelei.

Oi tu didis Kriv-Krivaiti,
Palaimink Birutę,
Kuri nor dievams tarnauti
Mūsų žinyno bute.

Tegul jos akių kibirkštys
Įkurią ugnelę,
Ir kvėpavimas jos saldus
Temalšin vėjelį.

Tu didys Krivių-Krivaiti,
Garbė tavo auga,
Tegul tave nuo Velionių
Dievas Aukštis saugo.

Ketvirtasai vaizdelis.

Tėvūnas (Zundšteiniui). — Regiu, kad Perdoitas dievaitis teikėsi atpūsti mano nameliuosna aukštus svečius. Gaila tik, kad dvasiškos apeigos sulaikė mane šventajame kalne ir neleido man pasitikti Jūsų Sveikatos, kaip pridera, su pilna taure. Tegul bus man leista, didųs karžygiai, pasiklausti kuriam laimingam pavėjui turiu pasakyti ačiū, kad puikūs svečiai nepasididžiavo prisiartininti prie mano namų slenkščio.

Zundšteinas (išdydžio, galvą pakėlęs). — Prakilus mano valdovas ir brolis, komturas fon-Kniprode suteikė man didelę garbę, įgaliodamas pasveikinti ir išreikšti tau, Palangos tėvūne, jo prielankumą, taip pat pranešti, kad šiandien baigiasi rakas tavo dukteriai Birutei, kad ji apimtų suteikiamą jai aukštą Marijėnburgo pilies šeimininkės vietą.

Tėvūnas (pasijuokdamas). — Daugalis ir malonus komturas, kurio prielankumo išreiškimas puošia mano asmenį, tikrai suteikia didelę garbę mano namams. Tečiau, nebent Jo Prakilnybei nėra žinoma, jog ma-

no duktė Birutė nepagali apsiimti šeimininkauti svetimoje šalyje, nebūdama nei jūsų tikėjimo, nesuprasdama nei jūsų kalbos, nei būdo.

Zundšteinas (nekantraudamas). — Gerbiamasai, lyg nenori suprasti, kam aš esu siųstas (patsai sau). Palauk gi šunies vaike, aš tave papirksiu dovanomis (balsu.) Pasakysiu aiškiau. Galingiausias komturas, apakęs nuo Birutės grožybės, dienomis ir naktimis vis tik apie ją svajoja. Šeimininkės pareigos skiriamos jai tik svieto akims, teisybę gi sakant, tai komturas nori Birutę išaukštinti ir sau lygia valdove padaryti. Jis ją apsiaups savo meile, begaliniais turtais... ir tu tėvūne, per dukterį, galėsi išsikelti aukščiau..... net karaliumi patapti..... Juk Ordenas yra visagalis. Šiandien man pavesta apdovanoti tave ir tavo narsius sūnus dovanomis, kokių Lietuviai ligšiolai dar neregėję. (Klausui) Atnešk donavas. (Klaus išeina ir netrukus sugrįžta su dovanomis. Zundšteinas ima iš tarno butelį vyno ir aukso taure). O lig atneš dovanas, užgersiu aš tau, tėvūne, vardan galingiausio tavo būsimo žento komturo fon.....

Broliai (įsiverždami tarp tėvo ir Zundšteino, rūšiai). — Ką čia ilgai kalbėti. Neduosime sesers; šalin nekviesti svečiai, ne jums čia vieta.

1-asai karžygys (griebdamas kalaviją). — Jūs šunberniai, matyt dar nesate teutonų kalavijo ragavę.

Zundšteinas (jį sulaikydamas). — Atsargiai, broli, nes visa pagadysi. Atmink komturo prisakymą..... (tėvūnui). Tavo sūnų iš proto išėję. Ar jūs nežinote, kad štai už vartų mano jotiejai; reikia tik sušvilpti..... Bet aš nenoriu kraujo pralieti.

1-asai brolis. — Oi norėtumei, kad galėtumei, bet Perkūnas jums neleis.

Zundšteinas. — Žinote, ką jums pasakysiu. Tegul Birutė pati nusprendžia; ji mačiusi jauną komturą ir jo prakilnumą, būtų kvaila, kad atsisakytų nuo savo laimės.

Tėvūnas (broliams). — Pašaukit seserį.

Broliai (duetas).

Birute sesyte, eik šia nebijoki,
Neduosim męs tavęs nuskriausti,
Tegul tie biauzybės pranyksta su savo
Puikybe, melais ir turtais.

Birutė (prisiartinusi).

Ko norit, broliai, nuo manęs?.....

Zundšteinas

Lelija baltoji,
Matei tu grožybę jaunučio Kniprode,
Galybę ir turtus pati jo regėjai,
Jam esant Palangoj per Kupalo šventę.
Jis nor tave vesti, turtuose laikyti,
Ant rankų nešioti.....

Birutė.

Nenoriu matyti
Garbės nuo kryžiuočių.....

2-asai karžygys (išėmęs iš ryšulio dijademą, rodo ištolo).

Zundšteinas.

Valdovė mūs būsi,
Brangiausias diemantus, žemčiūgus dėvėsi,
Kokių neturėjo nei Frankų valdovė.

2-asai brolis (2-ajam karžygiui, kuris vis arčiau rodo Birutei dijademą). — Neerzink, tu kipše, mergaitės akelių!

Zundšteinas.

Malburgo valdovas visos pilies turtus
Pavers tau po kojų..... Štai ką tau siunčia.....

(rodo į dijademą).

2-asai karžygys (dijademą paduodamas). —

Tai brangus daiktelis.....

Malburgo valdovas, matai ką jis siunčia,
Matai, brangius turtus po kojų tau verčia.

Birutė (atstuma). — Nenoriu..... nenoriu.

Brangiausia už visus man turtus tėvynė,
Už visa gražesnė aušrytės raselė,
Už visa mieliausias tėvelio namelis,
Ir tas pušynėlių apaugęs kalnelis.

Zundšteinas (rūsčiai).

Bet vis tat sunaikįs teutonų galybė
Užu atkaklumą (ima švilpuką).

Tuoį šauksiu pagalbą,

Visus sunaikįsiu ir tave pagriebęs

Malburgan nuvešiu.....

Birutė (rankas laužydama). — O aš nelaiminga!

Birutė ir broliai (trijo).

Lietuvos dievaičiai mus ginkit nuo priešu,

Neduokit teutonams tyčioties iš mūsų.

Tėvel mūsų brangus, tu su savo ranka

Užmuški dukrelę, gyvos jos neduoki

Teutonų prakeiktų, plėšriųjų rankosna!

Jūs žmonės kaimynai, Palangos piliečiai,

Sušaukit vyrų ir ginklus galaskit,

Apinkit žiedelį, jūsų laukų veislę.

Tėvūnas (Zundšteiniui). — Girdėjote, kaip šaukia mano vaikučiai? Aš pildysiu jų norą, bet pirma tegul dievai apskelbia savo valią. (Lizdeikai) Didisai Krivų-Krivaiti, tautos kunige, tu esi girdėjęs, tu žinai; iš-tark gudrų žodį: per tavo lūpas mes išgirsime dievų balsą ir jam įtikėsime.

Margos Žinios

Dain. Jono Smith-Urbono koncertas buvo visais atžvilgiais pasekmingas. Jis padainavo daug dar negirdėtų dainų ir operos arijų. Be J. Urbono, dalyvavo dain. Ona Biežienė, pian. Birutė Nasvytytė (p. Juliaus Smetonos, Lietuvos prezidento sūnaus, žmona), Šv. Kryžiaus par. Choras, kuriam vadovavo komp. Vladas Daukša. Solistams akomponavo pian. M. Juozavitas. Publikos buvo pilna svetainė. Dain. J. Urbonas turi stotį kariuomenę - tarnauti Dėdei Samui. Jis ruošiasi įstoti į "marines."

Juozas ir Mariona Bačiūnai, išvažiuoja į Floridą poilsui. Vasaros metu jie patys prima vasarotojus, o žiemą patys poilsiauja. Bačiūnų rezortas Tabor Farm 1943 m. minės 50 metų įsikūrimo laiką. Mr. ir Mrs. J. Bačiūnai, šįmet minės 25 m. vedybinio gyvenimo su-

kaktuves. Reikia tikėtis kad daug draugų nuvažiuos į Tabor Farm pasveikinti su "silver wedding"..... Važiuojant į atostogas, žada užsukti į Baltimore.

"Sandaros" koncertas Lietuvių Auditorijoje buvo labai pasekmingas, Vasario 1 d. Jame pasakė kalbą Lietuvos prez. A. Smetona. Publikos buvo pilna Lietuvių Auditorija. Programos buvo įvairūs, gražūs ir patriotiškas. Sandariečių parengimui visada būna pasekmingi, bet šis, buvo pasekmingiausias iš visų. Vis tai dėka red. Miko Vaidylos, kuris dėjo visas pastangas, kad koncertas pavyktų visapusiškai.

Margučio M-Peratorius ir **Margučio Štabo nariai**: adv. A. Oliš, dr. Biežis, komp. A. Vanagaitis ir leidės, vyksta į Baltimore, Md., kur dalyvaus Lietuvos Nepriklausomybės paminėjime. LVS Nariai

Penktasai vaizdelis.

Lizdeika. — Lietuvių tauta tvirtai prisilaiko teisybės ir savo padavimų, todėl klausykite, ateiviai! Vely kovoje kraują lieti, negu leisti, kad kas suteptų lietuvaitės vainikėlį; vely jos kaklą pavesti budelio kalavijui, negu jai leisti, kad gimdytų tėvynės išgamas. Tečiaus nenusiminkite, vaikučiai! Yra teisus būdas išvengti ir nepralieti nekalto kraujo. (Pasikėlęs, ranką ištiesęs, iškilmingu balsu). Birutė šiandiena buvo pašvęsta, kad tarnautų dievams, ir nelaimingas tas, kuris išdrįstų jos prisilytėti (perkūnija. Į kryžiuočius). Grįžkite iš kur esate atėję ir pasakykite Marijemburgo pilies valdovui, komturui fon-Kniprode, kad reikalavimas nuskinti vaidilytę nuo jos tėvų žemės nuo dievulių aukuro, lygus yra paniekinimui sandoros, paties Ordeno mistro iškilmingai prižadėtos; būtų tat skaudus užgavimas Lietuvos dievaičių. Ir lietuviai to neleis. (Į žmones). Ar teisybę aš kalbu, jūsų Krivių-Krivaitis? (perkūnija).

Žmonės (šaukia). — Neduosime Birutės! Tegyvuoja Lizdeika! Šalin teutonų! (Vokiečiai nusiminę, rūstūs, atsitraukia).

Choras.

Vienybė, vienybė viską pergalėsime.

Lietuviai teutonų nebijo:

Jie šalinas žmonių per savo puikybę,

Ir žmonės užtat jų neapkenč.

Mes luomų nežinom, visi esam lygūs,

Kovojam ir einam iš vieno

Todėlei drebėkit, jūs puikus valdovai,

Sutrenks jus lygybės pajėga.

(Užsidengia).

(Seka Antras Veiksmas)

taipgi važiuoja ir lydi Lietuvos prez. A. Smetoną. Maryland valstybės švenčia Lietuvos Nepriklausomybės dieną "16 Vasario." Šįmet bus švęsta labai iškilmingai, nes dalyvaus ir Lietuvos Prezidentas, kurį oficialiai priims ir sutiks Baltimore miestas ir Maryland valstija.

Roosevelt Furniture Co. šiais metais mini 13 m. įsikūrimo sukaktuves. Per tą laiką, krautuvė padviguno, patrigubino biznį ir vis didėja, rasdami pritarimo lietuvių tarpe. Savininkai — Mikas Jovauskas ir Jonas Bertulis, duoda puikų patarnavimą. Dabar Roosevelt Furniture Co. pradėjo daugiau garsintis iš WHFC Margučio radio programose. Antradienio vakarais jūs išgirsite įdomų programą, kurį leidžia Roosevelt Furniture Co., 2310 W. Roosevelt Rd.

Kasdien, Išķiriant Sekmdienius --
nuo 2 iki 4 val. popiet ir nuo
7 iki 8:30 val. vakarais.
Sekmdieniais pagal susitarimą.

DĖDYTĖ JERONIMAS RAŠO.

Sveikučiai!

Sveikinu jus visus su džiaugsminga lietuviška švente "16 Vasario"! Ji visiems džiaugsminga tada, kaip prisimenam 1918 metus, kada Lietuvos Taryba Vilniuje pasiskelbė Nepriklausoma Valstybe su sostine Vilniū!

Kiekvienais metais, nuo 1918 mes švėsdavom linksmi, smagūs, balevodavom, bet šiais metais jau niekas nenorim linksmintis. Lietuvos laisvę patrempta okupantų. 1940 metais, Lietuva jau neteko laisvės, kada įdardėjo rusų tankai su maskoliais, totoriais, mongolais ir kitais pacengolais...

Na ir sužinojom ilgai, kad Lietuva nelaisvėj laisva ir priklausoma Sovietų Sąjungai. Nei vienas Amerikos lietuvis nenorėjo tikėti tokiais žiniomis. Tik tada, kada jau sužinojom apie pabėgimą Lietuvos prezidento, ministrų, kariškių, valdininkų ir visos eilės kitų patriotų, tai įsitikinom kad Lietuvos, kaip laisvos nepriklausomos valstybės, jau nėra...

Tada aš atsiverčiau tautiškas kantičkas ir užtraukiau kun. Aleksandro Burbos dainą:

G I E D U D A I N E L E...

Giedu dainele, savo giesmelę

Apie rūpesčius, vargelius.

Lietuvos krašto, ne taip iš rašto,

Giedu senųjų žodelius.

Kalnai ant kalnų, o ant tų kalnų,

Kalnai ir maži kalneliai.

Tenai Lietuva, per amžius buvo,

Kaip sako mūsų seneliai.

Ūžė, braškėjo, medžiai nuo vėjo,

Ten kur lietuviai gyveno.

Ten miškai snaudė, ten lokius gaudė,

Kasdien lietuviai, iš seno.

Ir labai buvo plati Lietuva,

Daug ana žemių įgijo.

Šiaurėj Baltmarės, pietuos Juodmarės,

Lietuvą aprubežiavo.

Ant smėlio kalno, ant pilekalnio,

Aržuolai švęsti kerėjo.

Ir tie dievaičiai, kokius žemaičiai,

Kokius Lietuva turėjo.

Kijevos rusai, latviai ir prūsai,

Gudai ir pikti totoriai.

Mumis pažinę, vainiką pynė

Lietuvius gerbė padoriai.

Amžiai sukako, kaip seniai sako,

Lietuvai bėdos atėjo.

Ji sudraskyta, valdžia išvyta,

Daugeli kraujo praliejo....

Žmonės prispausti, pradėjo jausti,

Dažnai ir badą ir marą.

Dievas gelbėjo ir prižadėjo,

Atsiųsias laiką mums gerą....

Ir vėl galim giedot Lietuvos išgelbėjimo giesmę nuo pradžios. Toji daina parašyta 1862 m., bet ji tinka ir mums dainuoti šiais laikais. Na, ir dainuokime! Jeigu mes pavargsim dainuodami, tai mūsų vaikai dainuos. Juk tikrai daina atgavo mums patikėtiną savimi. Kada dar netaip senai užtraukdavom: "Jau slava sukilo nuo Juodmarės krašto" arba "Kur bėga Šešupė," "Kur banguoja Nemunėlis," "Ei Pasauli! Mes be Vilniaus nenurimsim!" ir kitas, tai pasijutom kas esą ir visas pasaulis apie mus sužinojo...

Aš pasakysiu, kad su lietuviška liaudies daina, mes čia, Amerikoje atbudome tautiškume nuo Miko Petrausko laikų. Lietuviškos dainos skambėjo visur, kur tik lietuviai gyveno. Užėjus karui (1917 m.), dainos lyg ir nutyko, bet po karo jos vėl atgijo, kada Lietuva gavo pasiskelbtą laisvą ir nepriklausomą valstybę. Lietuviai dainininkai iš Amerikos važiojo į Lietuvą dainuoti, kiti iš Lietuvos į Ameriką. Tarpe jų ir Dzimdzi-Drindzi, Lietuvos valstybinio Dramos teatro artistai, kurių tarpe ir Margutis su Vanagaičiu buvo.

Dzimdzi-Drindzi atgaivino liaudies daineles, kurios jau buvo lyg ir užmirštos, lyg ir paniekintos. Vanagaitis numetė fraką į šalį, apsilviko sermėgą ir su Jeronimo pagalba pradėjo liaudiškai dainuoti. Ar neuždainuos visi lietuviai. Iš pradžių dar spaudėsi, bet diena po dienos taip pamilo liaudiškas (jie sakydavo "piemeniškas" daineles), kad šiandien negali atskirti ar čia dainuoja bolševikas, tautietis ar katalikas. Net ir "cicilistai" dainuoja. Tai matot kas atsitinka su daina. Taip bedainuodami visi, pasijuto net lietuviais patriotais. Bolševikai savo laikui net Lietuvos Himną dainavo. Pamislykit! Dainavo jį ir "cicilistai." Neprabėgo nei 20 metų, kaip Dzimdzi-Drindzi su Margučiu pradėjo dainą skleisti po Ameriką, visi nepatriotai supatriotėjo ir parūpo anieks Lietuvai, jos reikalai tvarkyti. "Cicilistai" pirmieji pradėjo rūpintis Lietuvos Demokratija, o bolševikai — išlaisvinimu iš "diktatūros"....

Net patriotiškieji katalikai nesirūpino tiek Lietuvos reikalais kiek bedieviai "cicilikai" su bolševikais. Tie net buvo suorganizavę "Bendrą Frontą" be obalsio "Lietuvai nei cento!"....

Tautiečiai ir sandariečiai buvo nustumti į užpakalį ir su jais net Lietuvos atstovai nesiskaitė. Visą patriotiškąjį darbą dirbo "raudonieji patriotai"...

Well... aš čia tik norėjau jums nušviesti lietuviškosios dainos galią. Ką ji gali įskiepyti į lietuviškas širdis ir jausmus. Lietuvis, koks tu nebūtum, jeigu gyveni svetimoj šaly, išgirdęs savo tėvų dainuotą dainą, tuojau atgimsi tautybėje. Atgimsi ir pamils ją. Noroms-nenoroms pradėsi dainuoti, o bedainuodamas ir skraidysi svajonių sparnais po savo gimtinę...

Taigi, broliai lietuviai, dainuokime dainas ir tokias dainas, katros prikeltų Lietuvą iš po priespaudos!

Maironis kitados sudėjo posmą:

"Tegul skamba mūsų dainos po šalis plačiausias!"

Tai tiek minčių pabėrė mano svajonėlės. Kitąsyk, po švenčių aš jums parašysiu daugiau.

Mylėkime savo tėvų kalbą!

Lietuva kadaise buvusi galinčiausia Europos valstybė ilgainiui neteko savo nepriklausomybės daugiausia dėlto, kad jos aukštesnysis luomas, bajorai, nutauto, išsižadėjo savo tėvų kalbos, papročių ir tautinių tradicijų. Lietuvių kalbą išsaugojo liaudis, arba vadinamieji Lietuvos kaimiečiai. Devynioliktojo amžiuje prasidėjo lietuvių tautos atgimimas. To atgimimo didiesiems vadams dr. Jonui Basanavičiui, dr. Vincui Kudirkai, inž. Petruilėiui, Vaižgantui ir kitiems pirmiausia rūpėjo išsaugoti lietuvių kalbą, kuriai gresė didelis pavojus išnykti. Todėl "Aušroje" ir kituose ano meto laikraščiuose daug dėmesio kreipiamą gimtajai kalbai. Lietuviai raginami mylėti ir gerbti savo gimtąją kalbą, keliamas aikštėn jos senumas ir gražumas nurodomi įvairūs gimtajai kalbai pavojai ir t. t.

Tie gausūs ano meto mūsų spaudoje straipsniai apie gimtąją kalbą neliko balsu šaukiančiu tyruose: jis buvo išgirstas mūsų visuomenės. Lietuviai labiau ėmė mylėti ir branginti savo gimtąją kalbą. Iš samanotų lūšnelių lietuvių kalba pamažu pradėjo skverbtis į bažnyčias, klebonijas, mokyklas ir t. t. Lietuvių kalbos išplitimas buvo vienas iš svarbiausių lietuvių tautinio atgimimo rodyklių. Visoje nepriklausomoje Lietuvoje visur skamba lietuvių kalba, kuri per keliasdešimt metų padarė didelę pažangą. Sukurtoje lietuvių literatūrinėje kalboje nė šešėlio nebėra tų barbarizmų, kurie prieš keliasdešimt metų knibždėjo mūsų raš-

tuose. Kasmet buvo išleidžiama vertingų literatūros ir mokslo veikalų.

Jei Lietuvoje lietuvių kalba ir literatūra daro nuolatinę pažangą, tai to mes negalėtume pasakyti apie užsienyje gyvenančius lietuvius. Užsienyje gyvenantiems lietuviams gresia didelis ištautėjimo pavojus. Gyvenimas mums rodo, kad daugumas užsienyje gimusių lietuvių jau silpnai arba ir visai nebemoka savo gimtosios kalbos. Gyvenamoji aplinka, o ypač mokyklos, kuriose visi dalykai dėstomi svetima kalba, greit ištautina jaunuosius lietuvius. Tad su tuo dideliu užsienyje gyvenančių lietuvių ištautėjimu mes, kiek galėdami, turime visokiais būdais kovoti.

Kadangi ištautėjimas pirmiausia prasideda nuo savo gimtosios kalbos išsižadėjimo, tai reikia jaunojoje kartoje žadinti ir ugdyti savo gimtosios kalbos meilę. Tas savosios kalbos meilės žadinimas ir ugdymas turėtų būti pradėtas šeimoje. Jeigu užsienyje gyvenančių lietuvių vaikai silpnai bemoka arba ir visai nebemoka gimtosios kalbos, tai čia daugiausia bus kalti tėvai. Tėvai iš pat mažens savo vaikus turi mokyti gimtosios kalbos. Juk, anot patarlės, maža garbės svetimomis kalbomis kalbėti, o savos gerai nemokėti. Jeigu šeimoje tėvų vaikams bus duotas tvirtas gimtosios kalbos pagrindas, tai vėliau sunku ji bus bet kam sugriauti. Toliau: užsienyje gyvenančius lietuvių vaikai bent pradžios mokslą turėtų išeiti savo gimtąja kalba. Tatai gerokai sustiprintų jų šeimoje įgytus gimtosios kalbos pagrindus.

Likite sveiki ir suvilčiai švęskite savo tėvų žemės LIETUVOS didingą ir džiaugsmingą šventę "16 Vasario"!

Jūsų —

JERONIMAS.

Ko vėjai pučia

Ko vėjai pučia, ko medžiai ūžia,
Ko skamba staklės naujoj seklyčioj?

Ne vėjai pučia, ne medžiai ūžia,

Ne skamba staklės naujoj seklyčioj.

Tik graudžiai verkia sena močiutė,
Jauniausią dukrelę šalin leisdama.

Užsienio lietuvių organizacijos taip pat kuo daugiausia dėmesio turi kreipti į gimtosios kalbos meilės ugdymą. Tam reikalui daug galėtų padėti paskaitos apie lietuvių kalbos senumą, grožį, apie lietuvių kovas dėl gimtosios kalbos; paskaitose turėtų būti iškelti žymių mokslininkų atsiliepimai apie lietuvių kalbos grožį ir turtingumą. Be to, užsienio lietuviai turi būti supažindinami su naująja lietuvių literatūra. Toks supažindinimas parodys, kad lietuvių jau turima tokios pat įdomios ir vertingos literatūros, kaip ir kitų kultūrinių tautų. Savosios literatūros kūrinių skaitymas yra viena iš geriausių priemonių ugdyti gimtosios kalbos meilę. Daina taip pat yra gera priemonė ugdyti meilę. Tatai jau mums yra parodę Mikas Petrauskas, Antanas Vanagaitis ir kiti lietuviškos dainos skleidėjai tarp Amerikos lietuvių. Gimtosios kalbos meilei žadinti ir ugdyti sekmingai gali būti panaudojami ir lietuviški vaidinimai.

P. S. Šis straipsnis užsilikęs redakcijoj iš "TSB" laikų, kuomet Lietuva buvo Laisva ir Nepriklausoma...

Vėjalis kil'

Vėjalis kil', bangelės už',

Kilk Lietuvon, laivel!

Ten milimoji tėviškė,

Ten lauk manęs tėveliai.

O mergužėlė jūron žvelg,

Ar nematyt laivelio?

Tik bėk, laivel, bėk Lietuvon,

Taip lauk manęs tėvynė.

Sparneliais lėkčiau Lietuvon,

Per tolimąsias jūras.

Vidūnas.

INKLINGS -

by
GEORGE RUDELIS

Baltimore Maryland Lithuanians are expecting quite a few Chicagoans this week-end, in celebration of Lithuania's Independence Day, February 16th. Principal speaker and Guest of Honor will be Lithuania's President, Antanas Smetona, who will participate at ceremonies that will be attended by Maryland's Governor, Baltimore's Mayor, and other high dignitaries. Following the Baltimore event, President Smetona will participate in other events being planned for New Britain, Conn., and Worcester, Mass.

Attorney Anthony A. Olis was "drafted," but not for the Army. At the request of the Republican party of the State of Illinois, Attorney Olis has consented to enter the race for Associate Judge of the Municipal Court of Chicago. The Primary Elections will be held April 14th.

Judge John T. Zuris will represent local Lithuanians in the April 14th Primary elections on the Democratic ticket. No matter which party you favor, if you live in Chicago, you can vote for a Lithuanian candidate for Municipal Court Judge. Zuris is up for re-election.

Among prospective "draftee's" for army duty are: John Smith Urban, Margutis soloist; John Pilipauskas, "Draugas" editorial staff member; Edward J. Kubaitis, secretary to Prof. Pakštas; John Ravanell, W.H.F.C. radio announcer; "Sammy" Raustis, well known Marquette Parker; Vete Shillings, K of L Press manager; Anthony Rudokas, "Jaunoji Lietuva" member; Bob Armoška, "Margutis "Baltramiejus"; Vytautas "Žemaitis" Užnys; Ray Bartz plans to enlist in the Navy very soon, as do some of the "1-A" boys of Marquette Park.

Have you heard that John Smith Urban's concert was most successful? Appearing with him at his farewell performance were Mrs. Ona Biežis, guest soloist, Birutė Nasvytytė, pianist who has performed in many of Europe's and South America's musical capitals, and the Holy Cross Parish Choir directed by organist Daukša. Incidentally, that excellent photograph of Mr. Urban that so many people had autographed and intend keeping for a souvenir was taken by a young Melrose Park Ill. Lithuanian, Blaise Kazlauskas. His studio is located at 150 Broadway.

The Beliajus Dance Troupe will be guests at a performance in Cleveland Ohio on April 26th, in the Lithuanian Hall. Early this spring the group will again participate in a dance recital being arranged by the Baltic Society of Washington D. C.

Dr. Stanley Naikelis has resigned his Oklahoma post to return to Chicago and continue his practice. The former Chicago physician and surgeon has opened his office at 3343 South Halsted Street. Welcome back home, Doctor! We've missed you.

Purchase United States Defense Bonds and Stamps regularly, as many as you can. The more bonds and stamps you buy, the more guns and armaments that can be built — the more of our enemies we can destroy. For every soldier in the armed forces, about 20 people "at home" must provide him with the essentials of war. Do your part. Buy United States Defense Bonds and Stamps, every pay-day.

The first Lithuanian casualty of World War II was Private First Class Peter P. Kaminskas of Brighton Park. He was a member of Company K., 31st Infantry, defending the Philippines with the General McArthur forces. He was killed January 23rd, a day of fierce fighting in the Bataan area. Our sincere condolences are extended to his parents and family. We know he gladly gave his life in the attempt to protect other innocent people of the civilized world.

Sunday February 15th will be observed in commemoration of Lithuanian Independence Day, at the Ashland Boulevard Auditorium. Participating in the program will be Mayor Edward J. Kelly, members of the United States Armed forces, members of the American Red Cross Staff, Lithuanian choruses and soloists, and other speakers. The program is being arranged by a committee headed by Judge John T. Zuris. Plan to attend if you possibly can. Aid in the cause of America for defense and offense, and at the same time, remember Lithuania. The program will start at 2:00 P.M.

"The mails in all parts of the country are being flooded with letters and cards relating to so-called endless chain schemes soliciting UNITED STATES DEFENSE SAVINGS STAMPS. The sending of such matters through the mails is a violation of the postal fraud and lottery statutes. Persons participating in such schemes, whose names come to the attention of the Post Office Department, are being served with notices requiring them to show why "Fraud Orders" should not be issued against them. Such orders forbid the delivery of any mail addressed to the parties named therein." This announcement was issued by Ernest J. Kruetgen, Postmaster, Chicago, Ill.

February 3rd will be a day that soloist Paul Stogis will remember for a long time. That's the day that robbers held up his store and left a calling card — a bump on the head.

Kazys Karpus, "Dirva" editor, was selected a member of the Cleveland Ohio Civilian Defense Finance Committee by that city's Mayor Lausche.

Rev. Valančius is becoming quite a producer of stage shows. He's directing repeat performances of "The Antics of Andrew" in several Lithuanian parishes, the latest at St. Anthony's in Cicero, Feb. 15th.

"Winter is here again", and that's our own forecast. It's caused by the annual departure of Mr. and Mrs. Joseph Bachunas for Florida. In the summer months, both are very busy taking care of guests at Tabor Farm, an excellent resort, near Sodus, Mich.

THOUGHTS ABOUT FEBRUARY 16th

(A translation)

February 16th is drawing near. It will be as sad this year as it was last year. But, it still remains a historic day to all of us, a day that we commemorate in honor of Lithuania's Declaration of Independence. No matter what the circumstances are on that day at present, that day should be commemorated by all of us with respect.

24 years ago, February 16th, the Lithuanian National Council declared Lithuania a free and independent nation. This occurred in Vilnius. But, on that day occurred only the Declaration of Independence, it still had to be proven by the sword and with bloodshed. It proved necessary for Lithuania to uphold this Declaration against the bolsheviks, the Poles, and the Germans. Only those battles after the Declaration proved that Lithuania had a right to live as an independent nation. Only when with the sword we fought off the enemies and rid them from our country, only then did other countries agree that Lithuania had a right to be free and independent. Our fight for freedom was not entirely successful: we received recognition of our independence, but we lost our capital Vilnius, the land of Kestutis, Trakius, and other parts of land that were dear to the hearts of our people. That's why in the years since that declaration, we have commemorated the day with a sad heart because Vilnius and a third of our country was in other peoples hands. Every one of us sincerely believed that there would come a day when Vilnius and Lithuania's other rightful lands would again be re-incorporated into Lithuania. And that determination to have the return of these lands was strengthened from day to day in the hearts of every Lithuanian.

In celebrating our Independence Day this year we should feel certain that sooner or later, Lithuania will again be free, and we should do all in our power to gain that end. On the other hand, we should celebrate that occasion solemnly, commemorating the fact that 24 years ago Lithuania took the step that placed it among the nations that are free. It is of great importance that on February 16th, 1918, Lithuania declared itself a free and independent nation. This fact verifies our right to exist as such, and is a basis for our present demands. Because of this fact, today we can tell the world that our neighbors have occupied our country, not recognizing our rights and breaking the international law of nations, and we can demand that the outlaws be banished from our land. If Lithuania had not made that declaration 24 years ago, our situation today would be very serious. We could only ask for liberty for Lithuania, but whether or not it would be granted is another question. We would have to show that Lithuania's right to live had been denied. Would it have been possible for us to prove this? Perhaps. But to-

day, because of what occurred on February 16th, we no longer need to worry on that matter because now we can say: Lithuania has been an independent nation for 22 years, the Independence of Lithuania was recognized by the entire world, therefore we ask that Lithuania be returned its freedom. And no contradictory statement of this request can weaken or destroy our right to such a statement.

What must we do first so that Lithuania may again be free as soon as possible? Because it is plain that it is possible for our freedom to be returned only when England and the United States win this present war, we, American citizens and those that are not yet citizens, must do all, in our power to gain this end, as soon as possible. Our most important task is to help America, those of us that are its citizens and those of us who are here as refugees in a friendly nation. Those of you who will yet be called to the service of its armed forces must do all in your power to bring honor and respect to the Lithuanian nationality. Show that you have the spirit of old Lithuania, the same spirit that won independence for Lithuania. Those of you who will not be called for active duty in the armed forces, do all in your power towards the national defense effort: by joining Civilian Defense Corps, by assisting the Red Cross or by doing your daily work to the very best of your ability. It is plain to see that every person should buy as many defense bonds and defense stamps as he can. Of course, this latter duty will not constitute a major portion of the defense expenditure, but it is very important. "A grain added to a grain soon makes many bushels according to the age-old Lithuanian proverb.

By serving America as much as we can, there is no doubt that we will be helping Lithuania, too. We must remember that Lithuania's greatest enemies will always remain communism and racism. We will best serve Lithuania by fighting against the evils of communism and racism, by not entering into any kind of compromise with them. On the other hand, we must do all we can to relieve suffering of Lithuanians, no matter where they may be. Let's do what we can now, and organize for the future so that we can give even bigger moral and material support later on, should the occasion arise. Without ballyhoo and without personal pretensions of greatness, let's work for the betterment of Lithuania's future. In this way we will be doing the most good for Lithuania, for the re-establishment of its future independence.

With these thoughts we are about to commemorate February 16th, 1942. Let us hope that this day will be more joyful next year — that the dark clouds that are over our homeland will have disappeared.

Julius Smetona.

PATRIOTIŠKI JUOKAI

Iš "Vairo" puslapių. B. S.

Vaičiūno Kelnės...

Petras Vaičiūnas, žinomas Lietuvoje poetas, veikalų rašytojas, gero būdo ir gailestingas žmogus.

1939 m., lenkas karo pabėgėlis, pavadinsim "Iksas," susiradęs P. Vaičiūno adresą, ateina int jį pagalbos prašyti. Šiokie, tokie, giminytės ryšiai susiranda. Vaičiūnas turi brolių kunigą Vilniuje, o "Iksas" turi brolių kunigą Varšuvoje, taip bent pats sakė. Teisybe, tie broliai kunigai, vienas kito nepažįsta, bet jei nėra artimesnės giminytės, gera ir tokia.

Tai, va, ponas "Iksas" ateina ir prašo jam kokio apsiausto. Vaičiūnas atsako: mielu noru duočiau, bet prieš porą dienų Raudonasis Kryžius rinkęs drabužius atbėgėliams, tai jis viską atidavęs.

— Tai gal nors kelnės kokios nors atsirastų, — prašo atbėgėlis.

— Hm, kelnės gal ir atsiras, — graibosi Vaičiūnas po spintą ir, tikrai, ištraukia visai neblogas kelnės.

Atbėgėlis — patenkintas, glosto gautąsias kelnės ir, atsidėkodamas, nori šeimininkui pasakyti kokį malonesnį žodelį. Galvojo, galvojo ir tarė:

— Aš visuomet sakiau, kad Lietuva su Lenkija turi unijoje gyventi....

— Ką? — pašoko Vaičiūnas ir, pagriebęs kelnės, iškėlė jas virš atbėgėlio galvos: žinia, Vaičiūnas, kai jam kas įgelia, karščiuojasi....

— Žiūrėk, matai, — šaukia paraudonavęs Vaičiūnas, — čia yra kelnės. Kai nėra unijos, tai aš tau dar galiu duoti jas, o jei būtų buvusi unija, tai mes abu dabar būtume be kelnų!

— Kodėl be kelnų? — nusistebėjo ponas "Iksas." Tokių dalykų jis neįstengė suprasti....

ANTANAS A. OLIS

ADVOKATAS

Vidurmiesty: 134 No. La Salle St.
Bridgeport: 3252 So. Halsted Street

Valandos: nuo 7 iki 9 vakare

Tik ketvirtadieniais

Telephone CALumet 6945

Mokytojas ar Piemuo?

Dar sovietų valdžiai Vilniuje tebesant, vienas mūsų žinomas rašytojas sutinka atbėgusį iš Vilniaus lenkišką pilietį. Lietuvio, žinoma, širdis minkšta, užuojautos atbėgėliui netrūksta. Išsikalba jiedu. Atbėgėlis nedrąsiai pastebi.

— Bet kaip gi dabar Vilnius atiteks Lietuvai, kad tenai lietuvių visai nėra.

— Kaip nėra! — pyktelėjo rašytojas, — lietuviai Vilniuje turėjo 230 pradžios mokyklų, kelias gimnazijas, daugybę organizacijų. Jei lenkai visa tai uždarė, nereiškia, kad lietuviai Vilniuje būtų išnykę.

— Negali būt?! — stebisi atbėgėlis, — tai kokia gi bus toji lietuvių kalba, — maždaug kaip velikorusų?

Mūsų rašytojas visai supyko:

— O tu kas toks būsi? Kuo vertisi Vilniuje gyvendamas?

— Aš... aš buvau mokytojas.

— Mokytojas? — rašytojas nieko nebesupranta, — tu buvai mokytojas? Meluoji, rup...., parodyk pasą.

Nusigando atbėgėlis; ištraukė pasą. Parodė ir liūdijimą, paties Charvato (Lenkijos pasiuntinio Kaune) pasirašytą.

Teisybė; tas atbėgėlis tikrai buvo mokytojas Vilniuje.

— Piemuo tu, o ne mokytojas. Piemens tu nevertas, — garsiai keikėsi, negalėdamas atsipeikėti, mūsų rašytojas, — mokytojas Vilniuje! Rup.... B. S.

Opera lietuviškai?....

Būdamas Varšuvoje užėjau pas tokį pensininką. Geros širdies senukas, 30 metų tarnavęs rusų teisnuose. Jo žmona — iš Lietuvos, jaunatvėje draugavusi su Povylu Višinskiu, kalbėjusi lietuviškai, turėjusi įtakos kai kuriems mūsų inteligentams, paskatindama juos atsiliepti, bet dabar lietuviškai jau pamiršusi. Užėjo kalba apie mūsų operą. Gerasai senukas prisibijodamas mane įžeisti, labai švelniai, atšargiai klausia:

— Tai ar visos operos pas jus itališkai dainuojamos?

— Kodel itališkai? Nė viena! — atsakiau kiek nustebeds.

— Tai kokia gi kalba, jei ne italų?

— Visos operos pas mus lietuviškai dainuojamos.

— Lietuviškai? — stebisi senukas, iš akių matyti, jis manimi netiki, laiko mane pagyru puodu.

— Aš pats esu bene kokia dešimtį operų vertęs į lietuvių kalbą.

Senukui aiškiai, nesmagu, — mano jisai, kad aš iš seno žmogaus juokiuosi. Jis ėmė vartyti laikraštį.

Buvo mūsų kompanijoje tokia putni moterėlė. Apvaliukė. Raudoni veideliai. Antakiai apipešioti ir pasuodinti. Mano pastabų jos nervai nebeatlaikė:

— Aš pati esu kilusi iš Lietuvos. Mariampolėje gimiau ir augau, — ėmė karščiuotis jinai, — ir žinau kad jokios lietuvių kalbos nėra ir nebuvo. Yra tiktai lenkų kalbos žargonas.

Ką aš čia su kvaila putnia moterėle ginčysiuos, — numojau ranką; tiek to. Užvedžiau kitą kalbą.

B. S.

D a i n e l ė

Tegyvuoja tauta,

Žemėlė prigimta

Tėvynė mūs:

Tauta dėjų gailių,

Žemė miškų žalių:

Ten iš visų šalių

Jaučiuos ramus.

Tauta dainų esi:

Dainuosim tau visi,

Dainuosim vis —

Tekyl' balsai aukštai,

Taksės širdis karštai;

Tegul visi kraštai

Dainoms pasklis.

Te nuo dainų garsių

Meilė širdžių narsių

Atgis, pabus:

Meilė senos kalbos,

Liuosybės prigimtos —

Tironų n'apkantos

Sukels jausmus.

O, Dieve mūs, Tavęs

Prašome, meldžiam mės,

Tavęs užvis:

Išgirs kiek mūs skausmus;

Šaltus uždegk jausmus;

Tekyl' tėvynė mūs,

Mūsų šalis.

J. J.

R E C E N Z I J A

Naujas Istorinis Leidinys,
"Alpis"

Amerikos Lietuvių išeivijos spauda 1942 metais praturtėjo dar vienu istorinės vertės leidiniu — "ALPIS — Kęstučio Išlaisvintojas."

Knygą parašė plačiai žinomas Amerikos Lietuvių visuomenės veikėjas ir rašytojas, Dirvos savitraščio leidėjas-redaktorius Kazys S. Karpus.

Ši istorinė apysaka išėjo iš spaudos prieš pat Kalėdų šventes. Spauda Dirvos, Cleveland, Ohio. Knyga gražioje formoje. Viršelį puošia Lietuvos Kunigaikščio Kęstučio ir Alpio paveikslai. Knygoje randasi keletas iš tų laikų istorinių paveikslų. Spauda graži, aiški, gerame popieriuje. Knyga susideda iš 238 puslapių. Kaina tik \$1.50.

Kalba aiški ir labai suprantama kiekvienam Lietuvui-ei ir labai lengvai gali skaityti čia gimęs Lietuvos jaunuolis-lė.

Apysakos stilius vaizdingas. Knygos turinys turtingas Lietuvos istoriniais faktais, vaizdais senovės Lietuvių gyvenimo, karžygių kovomis, pagonių Lietuvių idilingu gyvenimu tada kada Lietuvą valdė Algirdas su Kęstučiu ir Lietuvos ribos tada ėjo nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų. Tuomet narsieji Lietuviai karžygiai kaip taurai grūmėsi su pikčiausiu Lietuvos priešu Vokiečių ordinu ir kalavininkais, kurie neva skelbdami krikščionybės mokslą, ir tuo tik prisidengdami plėšė ir degino ramias Lietuvių sodybas. Tuo pat metu Lietuviams tekdavo dažnai kariauti ir su Rusais bei Totoriais.

Knygos turinys apima Kęstučio pabėgimą iš kryžiuočių nelaisvės, gyvenimą ir mirtį Jogailos (brolvaikio) naguose; Vytauto Didžiojo jaunasias ir kariavimo dienas, Alpio gyvenimą, Birutės kunigaikštavimą, Kauno pilies išgriovimą ir daug daug įdomių istorinių faktų, prie to ir tų dienų Vokiečių kardininko gyvenimą.

Patartina šią knygą įsigyti ir perskaityti kiekvienam Lietuvą mylinčiam ir norinčiam ją geriau ir giliau pažinti Lietuvui-ei. Reikalauskite tiesiog Dirvoje, 6820 Superior ave., Cleveland, Ohio.

Šią knygą gauna kiekvienas Tėvynės Mylėtojų Draugijos narys už 1941 metus.

Petras Juknys,
Fort Leonard Wood, Missouri.

Teisingai Vaizduokime
Praeitį

Jau taip nelemtai visi yra įpratę karčiais žodžiais paskaitose, pamokose ir straipsniuose minėti mūsų tautos sunkmetį — patekimą į svetimųjų valdžią ir baudžiavą — jog net nebemielė. Visi, lyg susitarę, tą sunkmetį vadina vergija. Esą, vergiškumas taip giliai buvo įsmilkęs į mūsų tautos būdą, jog ir iki šiol vis dar atsirūgsta.

Tokios kalbos yra klaidingos. Lietuvių tauta niekadoms nevergavo ir vergų būdo neįsigijo. Visa žinomoji mūsų istorija yra didinga. Lietuviai, lyginant su tų laikų kaimynais, buvo žmoniškiausi. Jie tokie išliko iki šiol, tokie, matyt, būsimie ir toliau. Tuo gėrisi visi, kas gauna lietuvius pažinti iš arčiau. Todėl yra didelis nesusipratimas savo vaikams sentėvius ir senelius vaizduoti kaip juodžiausius vergus vien dėl to, kad jiems teko baudžiavą vargti. (Kaimynų kraštuose panaši baudžiava buvo daug sunkesnė ir ilgesnė, tačiau tos tautos kažkodėl laikomos laisvesnėmis). Tiesa, dvarai mūsų senelius slėgė, neleido darbu sau geresnio gyvenimo susikurti, bet jų dvasinės kultūros nepalaužė. Jeigu baudžiauninkai išlaikė savo kalbą, senas dainas, pasakas, padavimus, patarles, savo meną ir taurų garbės supratimą, tatau rodo, kad jų dvasia visą laiką buvo laisva.

Todėl savo vaikams, pasakoma senų laikų atsitikimus, nebekartokime tos klaidos. Vaizduokime jiems senovę, kokia ji iš tikrųjų yra buvusi — didi, garbinga, graži.

Kaip plačiai žinoma, nėra dar gimęs didis žmogus, kurio motina nebūtų buvusi kilni žmona. Vydūnas.

Tautos Ir Tėvynės Meilė

Motina yra pirmutinė savo vaikų auklėtoja tautos ir tėvynės meilei. Motina juos išmoko mylėti tėviškę ir saugoti kiekvieną senelių paliktą daiktą. Čia jie sužino ne tik tų daiktų, bet ir senelių istoriją, įsižiūri į jų portretus, giliai įsideda į galvą jų sakytus išminties žodžius. Jei netoli tėviškės yra piliakalnis, senkapiai, griuvėsiai, liekanos, senas medis, padavimuose minimas kalnas, ežeras ar akmuo, tai vaikai lengvai pradeda suprasti, kaip artimai jų tėviškė yra susijusi su plačiu kraštu, su visa tėvyne ir jos istorija.

Sėdžiu ant kalnelio...

Sėdžiu ant kalnelio
Sau dainuodama,
Miel' matyt krašteli,
O tai Lietuva!

Bėstovys bernelis
Va, po aržuolu.
Susimąstęs žvelgia,
Tyl' kaip su skausmu.

Rieda ašarėlė
Jam per veidelius.
Leidžiasi saulelė,
Sveikin kalnelius.

O ko nebdainuojai?
Miel' pasiklausyt,
Ak, tėvynės kalbą,
Tu, tarei mergyt!

Kaip senai šalele,
Nemačiau tavęs!
O tėvynė laukė,
Taip ji lauk manęs.

V-s.

D I R V A

Savitraštis leidžiamas Clevelande

Redakt. K. S. Karpus

Kaina metams \$2.00

Adresas:

6820 SUPERIOR AVE.
Cleveland, Ohio.

Rašo Pūstapėdis.

ČIAP SUI.

Yra sakoma. Jeigu žmogų negali išmokyti gražumu, tai pik-tumu neišmoksi. Pasirodo, ne-tiesa. Štai pavyzdžiui, visos de-mokratiškos šalys, mėgino iš-mokinti Staliną, kad gerbtų de-mokratiją, bet nepasisekė. Bet kaip Hitleris žiebė jam į tar-pragę, tai jis tuojau suriko: Ei, pasauli! Gelbėkite demokratiją!

Ir Hitleris nosį užrietas, mis-lijo kad jis visą pasaulį apgalės ir įves nacišką diktatūrą. Bet kaip Dédé Samas uždroš Hitle-riui į pakaušį, tada jis sukalbės amžiną atilsį savo naciškai dik-tatūrai....

Seniau girdavosi laikraščių redaktoriai kiek jie skaitytojų turi, o dabar giriasi, kiek jie surengia piknikų, koncertų. Skaitytojai į kapus, tai laikraš-čiai mažina lapus....

Kuomet Kristus gyveno ant žemės, tai pasmerkė karalius, kad jie laiko žmones vergijoj. Dabar, jeigu Kristus ateitų ant žemės, tai matytų visai ką ki-tą. Dabar karaliai išvaryti ant paselenijos, o diktatoriai darbi-ninkus laiko vergais....

Kaip čia senai, mes visoki metalą metėm į skrepus. Da-bar jau renkame. Panašiai da-rė ir Stalinas. Jis ne vieną ge-nerolą išmetė į skrepus ir net Litvinovą, bet kiek laiko pras-linkus, Litvinovas vėl susigadi-jo.

Ar jūs mislijat mes galim rast teisybę pasauly? Ne. Vie-nas šalis valdo kruvini diktato-riai, o kitas — kapitalistiški. Žmogus tik tylėk ir nemirskėk.

Žmogus sako, kad šuva, tai jo geriausias draugas, bet kodėl jo nesiveda į bankietą arba į koncertą. Geriausiam draugui neduoda "gudtaim." Palieka ir dar uždaro būdoj....

Amerika pažadėjo nepriklau-somybę Filipinams, Anglija ža-da duot Indijai. O kaip Sovietų Rusiją? Kada ji duos nepri-klausomybę Gruzijai ir Ukrai-nai?....

Hitleris pirmiau skelbė, kad jis kariauja norėdamas išva-duot vokiečius iš po svetimo jungo. Pernai sakė, einas rusus išvaduoti iš po bolševizmo ir utelių. Dabar tai nežinia ką va-duos. Tur būt nacių iš po vo-kiečių?....

Vistik keistų žmonių esama. Vieni geria degtinę prieš valgi, o kiti pavalgę. Vieni skelbia ka-rą kaip visai pasirošę, o kiti nepasirošę skelbia karą. Vadi-nasi, pastarieji laikosi "blitz" išradimo....

Aikvojimas — progresas, tau-pumas — ubagystė. Kada mes aikvojom, tai visko turėjom ir progresavom, o kaip pradėsim taupyti, tai žiūrėk, nieko netu-rėsim. Aš misliju, kad ekono-mistai turėtų naują išradimą surast: nei aikvot, nei taupyti, o viską naikyt....

FOR DEFENSE

**BUY
UNITED
STATES
SAVINGS
BONDS
AND STAMPS**

ON SALE AT YOUR POST OFFICE OR BANK

MANO "SUNSHINE"....

Tu mano saulė, mano patieka, Dživoni mane, kaip kokį slieką, Kiek aš uždirbu — nieko nelieka, Ištraukia tavo spinduliai....

Nuo tavo meilės, esu kuprotas, Tu šildai mane, kaip ledo šmotas.... Sudžiuovau ašai, kaip kirvio kotas, Man kinkos dreba, nuo šviesos.....

Ta mano saulė, maloniai šviečia, Kad ir sušalęs — mane nekviečia, Arčiau prie žemės kas kartas riečia, Kartais pakaušin gaunu "strok"....

Mano ta "saulė" kartais miglota, Stora, mažiukė, nosis priplota. Guli, dejuoja kaldra užklota. Šviesos mėnulio užgauta.....

O kaip aš myliu, tą mano "saulė". Ji mane glosto, kaip žydas kiaulę, O kaip ji rauja mano makaulę, Net saldu daros ant širdies.

Kartais mėnulis, uostyt malonus, Bet nuo "saulutės," man gelia šonus. "Saulė" įšildo storus ir plonus..... Tai ot, gyvenki ir norėk!.....

Pūstapėdis.

Pusė lovos...

Motina paguldžius du savo sū-nelius, staiga išgirsta verksmą. Ji klausia vieno: —

— Ko verki, Jonuk?

— Mamyte, atsiliepė Petrukas, Jonas nori pusę lovos.

— Tai tu jam turi užleisti. Kaip tau, taip ir jam priklauso pusė lovos...

— Bet, mamyte, Jonas nori kad aš užleisčiau jam pusę lovos pa-čiam vidury, o aš miegočiau ant abiejų ketvirtadalių....

Didelis avinas.

— Ką čia tamsta su manim gin-čijiesi! Aš du universitetus esu lankęs! Ot!...

Ūkininkas, kuris irgi buvo "išė-jęs" savo universitetą, anam ati-drožė:

— Taip, tai taip, bet tas nie-ko nereikia, kad tu išėjai du "nuversitetus." Aš turėjau ėriuką, katras dvi avis žindo, o kaip užau-go, tai buvę didelis avinas....

11 BAL. — APRIL 1942 m. Švęsim 10 m. Sukaktuves

Dešimti metai kaip Margutis pasitarnauja Chicagos ir apilinkės lietuviams žiniomis, pranešimais, paskaitomis, dainomis ir muzika iš

Parduodam Vilnonius Švederius, Dideliems ir Mažiams, Vilnonės Pirštines, Vilnonės Kepuraites Mažiams Vaikiams, Vilnonės Kojines dėl Vyrų ir Moterų, Vilnoniai Apatiniai Marškiniai dėl Vyrų.

BRIDGEPORT KNITTING MILLS

F. Selemonavičius, Savininkas

504 West 33rd Street, arti Normal Ave.

Tel. VICTory 3486

Chicago, Ill.

radio stoties. Kas vakarą, išskyrus sekmadienį, lygiai 9:30 Margutis prabyla į kiekvieno radijušą "Labas vakarėlis!" . . .

MARGUČIO ŠTABAS

Vedėjai programo — A. Vanagaitis
adv. A. Lapinskas

Teisių Skyrius — adv. A. Olis

Sveikatos Skyrius — dr. St. Biežis
dr. St. Jakubs

Istorijos Skyrius — V. S. Jokūbynas

Juokų Skyrius — "Baltramiejus" ir
Cecilija," Dėdytė su
Tetytė"

MUZIKA IR DAINOS

DIDELĖ KNYGA SU GAIDOMS

Kaina \$1.00

REIKALAUKITE MARGUTY — ADRESAS —
6755 South Western Avenue, Chicago, Ill.

CONRAD

FOTOGRAFAS

Studija įrengta moderniškomis pirmos rūšies su užlaidomis ir Hollywood šviestomis. Darbas garantuotas.

420 W. 63rd St.
tel. Eng. 5883-5840

DIRVA

Savaitraštis leidžiamas Clevelande

Redakt. K. S. Karpius

Kaina metams \$2.00

Adresas:

6820 SUPERIOR AVE.
Cleveland, Ohio.

ANTANAS A. OLIS

ADVOKATAS

Vidurmiesty: 134 No. La Salle St.

Bridgeport: 3252 So. Halsted Street

Valandos: nuo 7 iki 9 vakare

Tik ketvirtadieniais

Telephone CALumet 6945

MUZIKA IR DAINOS

Didelė knyga su dainoms ir muzika įvairių lietuvių kompozitorių: Naujalia, Šimkaus, Žilevičiaus, Vanagaičio, Čiurlionio ir kitų.

For America, Give!

IRWIN

STASYS LITVINAS

sako:

“APŽIŪRĖKIT NAMĄ!”

Insuliukit, apsaugokit nuo šiurpių vėjų, sutaupykit kurą.

Žieminiai langai ir durys

palaiko šilumą viduj, gerina namo išvaizdą.

Carr-Moody Lumber Co.

3039 S. Halsted St. VICTory 1272

Chicago, Ill.

REUMATIŠKI

SKAUSMAI

Deksnio Galinga Mostis, sudaryta iš daug skirtingų elementų, turi savyje galingą šilumą. Šildydama galingai, išstarpins Reumatiškus skausmus, rankų, kojų skaudėjimą ir tirpimą, dieglius, šaltį. Daugumui žmonių pagelbėjo ir tamstai pagelbės. Nelauk ilgiaus, ale tuojaus įsigyk. D E K E N S O I N T M E N T, arba rašykite į dirbtuvę. Kaina 75c, \$1.50.

DEKENS OINTMENT COMPANY,

Hartford, Conn.